

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії
ЧДУ ім. Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО

2016 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу на п'ятий рік навчання на спеціальність
**055 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»**
спеціалізація «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

на 2016-2017 навчальний рік

Миколаїв – 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Висока професійна компетенція магістра в сфері міжнародних відносин забезпечується його ґрунтовною теоретичною підготовкою і практичними навичками до активної творчої, професійної та соціальної діяльності.

Програма складається з блоків питань «Теорія міжнародних відносин», «Історія міжнародних відносин» і «Дипломатична та консульська служба».

Метою фахового випробування є формування у майбутніх спеціалістів якісної, цілісної та комплексної системи знань з галузі теорії та історії міжнародних відносин, дипломатичної та консульської служби.

Згідно з вимогами програми фахового випробування студенти повинні:

знати:

- основні поняття науки про міжнародні відносини, теоретичні підходи та напрямки дослідження міжнародної політики, а також принципи функціонування, головні тенденції і закономірності розвитку міжнародних відносин;
- особливості формування системи міжнародних відносин від стародавніх часів до сьогодення;
- основні характеристики, особливості та організацію сучасної дипломатичної та консульської служби України та зарубіжних країн.

вміти:

- орієнтуватися в теоретично-практичних засадах теорії та історії міжнародних відносин;
- аналізувати та застосовувати на практиці, в майбутній професійній діяльності набуті знання та навички.

Екзамен проводиться за білетами, складеними відповідно до цієї програми, які дають можливість перевірити як теоретичний, так і практичний рівень знань студентів.

I. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Змістовий модуль 1. Теорія міжнародних відносин

Навчальна дисципліна «Теорія міжнародних відносин» спрямована на вивчення основних понять науки про міжнародні відносини, теоретичних підходів та напрямків дослідження міжнародної політики, а також принципів функціонування, головних тенденцій і закономірностей розвитку міжнародних відносин.

Вступаючий повинен володіти знаннями про:

- понятійно-категоріальний апарат теорії міжнародних відносин (ТМВ);
- закономірності і тенденції міжнародних відносин;
- методи вивчення міжнародних відносин;
- основні теоретичні підходи в ТМВ (політичний реалізм, політичний ідеалізм, транснаціоналізм та ін.);
- систему міжнародних відносин (типи, структури і закони функціонування міжнародних систем, історичні етапи розвитку міжнародних систем, особливості сучасної системи міжнародних відносин);
- середовище системи міжнародних відносин (соціальне середовище – цивілізаційний підхід, позасоціальне середовище – роль геополітики в науці про міжнародні відносини, глобалізація міжнародного середовища);
- учасників міжнародних відносин, їх цілі, засоби і стратегії;
- національні інтереси держави: поняття, структура, політична роль;
- міжнародну безпеку;
- правові і моральні принципи регулювання міжнародних відносин;
- міжнародні організації як механізми регулювання міжнародних відносин;
- дипломатію як засіб регулювання міжнародних відносин;
- конфлікти в міжнародних відносинах;
- міжнародне співробітництво;
- міжнародний порядок на початку ХХІ ст.

Змістовний модуль 2. Історія міжнародних відносин

Мета дисципліни «Історія міжнародних відносин» передбачає формування у майбутніх спеціалістів системи знань про історію міждержавних стосунків, формування векторів зовнішніх політик держав світу, міжнародних політичних блоків та союзів та інші аспекти, що є предметом курсу «Історія міжнародних відносин». Студенти під час вивчення цього курсу набувають знань про особливості формування системи міжнародних відносин у стародавні часи, епоху середньовіччя, період нового та новітнього часу.

Змістовний модуль 3. Міжнародні відносини та світова політика

Метою курсу «Міжнародні відносини і світова політика» є вивчення історії міжнародних відносин і ключових проблем світової політики 1945-2013 рр.

Завданнями курсу є формування у студентів розуміння поступового перетворення класичних міжнародних відносин на більш комплексну світову політику, ознайомити їх з теоретично-концептуальними засадами світової політики другої половини ХХ – початку ХХІ століття, сформувати компетентний підхід до аналізу основних подій міжнародного життя зазначеного періоду.

Навчальна дисципліна «Міжнародні відносини і світова політика» забезпечує знання про:

- формування Ялтинсько-Потсдамської системи і біполярності в світі;
- завершення процесу біполяризації світу і двоблокове протистояння;
- розрядки міжнародної напруженості в 70-х рр. ХХ ст.;
- кризи, розпаду і ліквідації колоніальної системи;
- зміцнення європейської безпеки та співробітництва;
- проблем контролю над озброєннями і роззброєння;
- особливостей розвитку регіональних систем міжнародних відносин;
- кризи політики розрядки і посилення конфронтації між Заходом і Сходом у 80-х рр. ХХ ст.;
- остаточного розв'язання німецького питання і кінця Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин;
- розпаду СРСР і завершення епохи біполярного протистояння;
- ролі ООН в міжнародних відносинах;
- перетворення однополярної системи міжнародних відносин в багатополлярну;
- сучасного стану і перспектив розвитку міжнародних відносин.

Змістовний модуль 4. Дипломатична та консульська служба

Навчальна дисципліна «Дипломатична та консульська служба» є базовою професійно-орієнтованою дисципліною освітньо-професійної програми підготовки фахівців з міжнародних відносин і має за мету ознайомити студентів з основними характеристиками, особливостями та організацією сучасної дипломатичної та консульської служби України та зарубіжних країн, також розвинути у студентів базові знання і вміння роботи в центральних державних органах у сфері реалізації зовнішньої політики України та навички професійної дипломатичної діяльності в закордонних органах зовнішніх зносин держави.

Навчальна дисципліна «Дипломатична та консульська служба» забезпечує знання:

- базових дипломатичних понять, термінів та категорій;
- історії становлення та розвитку дипломатичної служби як окремої державної інституції;
  - процесу становлення, особливостей організації та механізму діяльності МЗС України, його центральних та закордонних структурних підрозділів;
  - механізмів прийняття та організації виконання зовнішньополітичних рішень;
  - методів і засобів дипломатичної діяльності, в тому числі основних принципів, форм та методів роботи дипломатичних представництв;
  - організації інформаційно-аналітичного і організаційно-технічного супроводження дипломатичної діяльності;
  - принципів документообігу в дипломатичній службі;
  - змісту нормативно-правової бази забезпечення функціонування дипломатичної служби;
  - порядку проходження дипломатичної служби;
  - особливостей відбору, призначення і оцінки праці дипломатичних працівників;
  - специфіки дипломатичного забезпечення багатосторонньої дипломатії;
  - порядку встановлення консульських відносин та особливостей діяльності консульських установ;
  - особливостей діяльності спеціальних місій;
  - основних форм і засобів дипломатичної комунікації та протокольного забезпечення дипломатичної діяльності;
  - проблематики сучасної економічної дипломатії та практики роботи торговельно-економічних місій
    - функціонування дипломатичної служби України.

II. Питання для підготовки до фахового випробування

1. Загальна характеристика та принципи Вестфальської системи міжнародних відносин
2. Проблема регіональної безпеки у Центрально-Східній Європі.
3. Поняття та принципи дипломатичного протоколу.

4. Паризька мирна конференція, Вашингтонська конференція та формування Версальсько-вашигтонської системи міжнародних відносин, її принципи та характеристика.

5. Глобалізація інформації та її критерії як актуальна проблема міжнародних відносин.

6. Місце і роль провідних міжнародних організацій у сучасному світі.

7. Східне питання у зовнішній політиці провідних європейських держав XVIII-XIX ст.

8. МЗС України: роль і місце у системі державних органів зовнішніх зносин, структура міністерства.

9. Утворення ЄС, його структура та розширення.

10. Поняття безпеки у міжнародній політичній науці. Вашингтонська конференція і створення НАТО: цілі, завдання, структура.

11. Розширення НАТО.

12. Корейське питання у міжнародних відносинах другої половини XX – початку XXI ст.

13. Ізраїльсько-арабський конфлікт: витоки, етапи, перспективи розв'язання.

14. Віденська конвенція 1961 року про дипломатичні зносини: загальна характеристика.

15. Основні поняття міжнародної інформації.

16. Варшавський договір: створення, цілі і завдання, його ліквідація.

17. Європейський вектор у зовнішній політиці України: загальна характеристика та перспективи

18. Класи глав дипломатичних представництв і дипломатичні ранги.

19. Міжнародні відносини як особливий вид суспільних відносин.

20. Розпад СРСР і ліквідація ялтинсько-потсдамського порядку. Загальна характеристика пост біполярної системи міжнародних відносин

21. Відносини України з провідними державами Європи: проблеми і перспективи.

22. Виникнення й основні історичні типи дипломатії.

23. Розпад і ліквідація світової колоніальної системи. Роль ООН у цьому процесі.

24. Міжнародний тероризм і боротьба з ним.

25. Зміст понять “суб’єкт”, “агент”, “актор”, “учасник” міжнародних відносин. Співвідношення і взаємозв’язок основних учасників міжнародних відносин.
26. Особливості регіоналізації у Східній Європі після завершення “холодної війни”.
27. Традиції та парадигми у міжнародних відносинах.
28. Світова організація торгівлі (СОТ): загальна характеристика.
29. Дипломатія у роки Першої світової війни.
30. Релігійний чинник у світовій політиці.
31. Співробітництво Україна – ЄС. Механізм співробітництва.
32. Основні види документів дипломатичного листування: мета їхнього використання, протокольні характеристики.
33. Системний підхід до аналізу міжнародних відносин.
34. Розпад Югославії та збройні конфлікти на її теренах.
35. Поняття структури та середовища у міжнародних відносинах. Особливості міжнародного середовища.
36. Створення та структура ООН. Цілі і характер організації та їх трансформація на сучасному етапі.
37. Проблема непоширення ядерної зброї.
38. Геостратегія України на сучасному етапі. Основні вектори зовнішньої політики України
39. Тайванська проблема.
40. Війна і мир як категорії світової політики.
41. Роль країн Західної Європи у сучасній світовій політиці.
42. Загострення суперечностей між провідними європейськими державами у кінці XIX – на початку XX ст. Утворення військово-політичних блоків.
43. Колоніальна політика європейських держав у XIX – на початку XX ст.
44. Особисті привілеї та імунітети персоналу дипломатичного представництва.
45. Превентивна дипломатія ООН.
46. Головні напрямки зовнішньої політики Російської Федерації на сучасному етапі.
47. Протокольні підрозділи органів державної влади України.

48. Атлантизм як підгрунття американської геополітичної думки. Сучасні вектори зовнішньої політики США.

49. «Арабська весна» у міжнародних відносинах.

50. Європейська політика України: зміст, основні напрямки, еволюція.

51. Інформаційна безпека у сучасному світі.

52. Країни Африки у світовій політиці.

53. АСЕАН – регіональне інтеграційне об'єднання.

54. Процес глобалізації та світова політика. Наукові суперечки про наслідки глобалізації.

55. Проаналізуйте національні інтереси України у зовнішньополітичній сфері.

56. Сучасні школи та напрями у теорії міжнародних відносин.

57. Еволюція міжамериканської системи міжнародних відносин на сучасному етапі.

58. Євразійство як концепція сухопутної могутності.

59. Визначення поняття "дипломатія". Роль дипломатії на початку XXI ст. у вирішенні глобальних проблем сучасності.

60. Зовнішня політика країн Бенілюксу: спільне та відмінне.

61. Зовнішня політика Індії на сучасному етапі. Індо-пакистанське протистояння.

62. Фукуяма про «кінець історії» як зникнення цивілізаційного різноманіття.

63. Встановлення та принципи Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.

64. С. Хантінгтон та його концепція «зіткнення цивілізацій».

65. Основні функції дипломатичних представництв і засоби їх виконання.

66. Міждержавні та громадянські війни в Африці. Їх причини та характер.

67. Суб'єкти міжнародних відносин, їх класифікація.

68. Питання кордонів і територіальної цілісності у СНД.

69. Світова фінансово-економічна криза XXI ст. та її наслідки.

70. Концепція «національного інтересу» у МВ. Співвідношення національного й інтернаціонального у зовнішній політиці країн.

71. Спільна європейська політика у галузі безпеки й оборони: етапи становлення та перспективи розвитку.

72. Теорія геополітичної рівноваги Г. Кіссінджера.

73. Закони функціонування та трансформації міжнародних систем.
74. Субрегіональне співробітництво України на пострадянському просторі (ГУАМ, ЄврАзЕС, СНД, Митний Союз).
75. Євразія та поняття Великої Шахівниці у концепції З. Бжезинського.
76. Зовнішня політика країн Магрибу.
77. Співробітництво України з міжнародними організаціями: загальна характеристика.
78. Ісламський фактор у міжнародних відносинах.
79. Еволюція англо-американських відносин у біполярну добу.
80. Пріоритетні напрями сучасної зовнішньої політики України.
81. Шанхайська організація співробітництва. БРІКС.
82. Місце Бразилії та Венесуели у сучасній системі міжамериканських відносин.
83. Система підготовки дипломатичних кадрів в Україні.
84. Внутрішні причини і зовнішні чинники розпаду СРСР.
85. Зовнішня політика скандинавських країн. Участь у процесах євро- та євроатлантичної інтеграції.
86. Становлення ідеології та практики Руху неприєднання.
87. Поняття геополітики та геостратегії.
88. Зовнішня політика Туреччини. Перспективи вступу до ЄС. Кіпрська проблема.
89. Проблема Південних Курил в японсько-радянських відносинах та японсько-російських відносинах.
90. Теоретична суперечка реалістів та ідеалістів у науці про міжнародні відносини.

ІІІ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

До здачі фахового випробування допускаються студенти, які завершили вивчення всіх теоретичних дисциплін, успішно склали всі заліки та іспити відповідно до навчального плану і виконали програму виробничої практики. Результати екзамену оцінюються «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Екзаменаційне завдання містить 30 тестових питань, що охоплюють всі теми, наведені в тематичному змісті даної програми. Кожне тестове питання оцінюється у 3,33 бали. Таким чином, правильна відповідь на 30 запитань оцінюється у 100 балів:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3,3	6,7	10	13,3	16,7	20	23,3	26,6	30	33,3
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

36,6	40	43,3	46,6	50	53,3	56,6	60	63,3	66,6
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
70	73,3	76,6	79,9	83,3	86,6	90	93	96,6	100

Набрані бали включаються до загального вступного рейтингу студента.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андріїв Т. Історія членства України в СНД / Т. Андріїв // Політична думка. – 2002. – № 2.
2. Асиметрія міжнародних відносин / Під ред. Г.М. Перепелиці, О.М. Субтельного. – К., 2005.
3. Байдак А., Ціватий В. Україна і світ / А. Байдак, В. Ціватий // Політика і час. – 2000. – № 21.
4. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы / В.Г. Барановский // Мировая экономика и междунар. отношения. – 1990. – № 9.
5. Батюк В. Геополитический контекст начала «холодной войны»: уроки для 90-х / В. Батюк // США: экономика – политика – идеология. – 1994. – № 8-10.
6. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и ее геостратегические императивы / З. Бжезинский. – М., 1997.
7. Богатуров А.Д. Великие державы на Тихом океане: история и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945 – 1995) / А.Д. Богатуров. – М., 1997.
8. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. // УРСР у міжнародних відносинах: міжнародні договори, конвенції, угоди та інші акти, учасником яких є Україна. – К., 1966.
9. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. – К., 1996.
10. Вуд Дж., Серре Ж. Дипломатический церемониал и протокол / Дж. Вуд, Ж. Серре. – М., 2003.
11. Гальчинський А.С. Україна на перехресті геополітичних інтересів / А.С. Гальчинський. – К. 2002.
12. Гахария Д.М. Роль и место дипломатии на рубеже XX – XXI вв. / Д.М. Гахария. – М., 2000.

13. Голуб Н.В., Клімкін П.А. Україна та міжнародні організації / Н.В. Голуб, П.А. Клімкін. – К., 2003.
14. Горбулін В. Національна безпека України та міжнародна безпека / В. Горбулін // Політична думка. – 1997. – № 1.
15. Гуменюк Б. І., Щерба О. В. Сучасна дипломатична служба: Навч. посіб. / Б.І. Гуменюк, О. В. Щерба. – К., 2001.
16. Гуменюк Б.І. Основи дипломатичної та консульської служби / Б.І. Гуменюк. – К., 1998.
17. Дергачев В.А. Геополітика / В.А. Дергачев. – К.: ВИРА, 2000.
18. Дергачов О. Україна в європейському та євразійському інтер'єрі / О. Дергачов // Політична думка. – 2000. – № 4.
19. Дипломатический словарь. В 3-х томах. – М., 1984-1986.
20. Закон України «Про дипломатичну службу». – К, 2001.
21. Захарова Л.М., Коновалова А.А. Основы дипломатической и консульской службы: учебное пособие / Л.М. Захаров, А.А. Коновалова. – Минск, 2001.
22. Зонова Т.В. Современная модель дипломатии: истоки становления и перспективы развития / Т.В. Зонова. – М., 2003.
23. Каган Роберт. Про рай і владу. Америка і Європа у новому світовому порядку / Р. Каган. – Львів, 2004.
24. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин / А. Камінський. – Львів, 1995.
25. Киссинджер Г. Дипломатия / Г. Киссинджер. – М., 1997.
26. Консульський Статут України. 2 квітня 1994р. // Інформаційно-довідковий бюлетень з консульських питань. – Київ, 1996.
27. Кривонос П.О. Створення належних умов для виконання дипломатичними представництвами іноземних держав своїх функцій в державі перебування: досвід і перспективи / П.О. Кривонос // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – Випуск 5. – К., 2001.
28. Лебедева М.М. Мирова політика: Учебник для ВУЗов / М.М. Лебедева. – М., 2004.
29. Маддісон В. В., Шахов В.А. Політологія міжнародних відносин / В. Маддісон, В. Шахов. – К., 1997.

30. Мадіссон В.В., Шахов В.А. Сучасна українська геополітика / В. Маддісон, В. Шахов. – К., 2003.
31. Матвієнко В., Головченко В. Історія української дипломатії ХХ століття у постатях / В. Матвієнко, В. Головченко. – К., 2001.
32. Международные отношения: теории, конфликты, организации / Под. ред. проф. П.А. Цыганкова. – М., 2004.
33. Михальченко М. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи / М. Михальченко. – Дрогобич – Київ, 2004.
34. Міжнародні відносини і євроатлантична інтеграція України / Під. Ред. Л.С. Голопатюка. – К., 2005.
35. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980 – 2000 роки): Підручник / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський та ін. – К., 2001.
36. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності / А.С. Філіпченко, В.С. Будкін, М. А. Дудченко. – К., 2004.
37. Міжнародні організації: Навч. посібник / за ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського. – К., 2003.
38. ООН у системі міжнародних відносин. – К., 1995.
39. Плотников О.В. Консульские отношения и консульское право \ О.В. Плотников. – М., 1998.
40. Попов В.И. Современная дипломатия: теория и практика / В.И. Попов. – М., 2006.
41. Право зовнішніх зносин. Збірник документів // Упорядники: Алданов Ю.В., Забара І.М., Резніченко В.І. – К., 2003.
42. Пражский самит и преобразование НАТО: Справочник-путеводитель. – 2003.
43. Репецький В. Дипломатичне і консульське право / В. Репецький. – Львів, 2002.
44. Сагайдак О. П., Дипломатичний протокол та етикет: Навч. посіб. / О.П. Сагайдак. – 2-ге вид. – К., 2006.
45. Сагайдак О.П., Сардачук П.Д., Дипломатичне представництво: організація і форми роботи / О.П. Сагайдак. – К., 2008.
46. Світова та європейська інтеграція: організаційні засади / За ред. Я.Й. Малика, М.З. Мальського. – Львів, 2002.

47. Системная история международных отношений / Под ред. А. Д. Богатурова. – М., 2006. – Т. 2: События 1945 – 2003 годов
48. Современные международные отношения / Под ред проф. А.В. Торкунова. – М., 2000.
49. Теория международных отношений. Хрестоматия / Научный ред. проф. П.А. Цыганков. – М. 2002.
50. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон // Полис. – 1994. – № 1.
51. Цыганкова Т.М., Гордеева Т.Ф. Міжнародні організації: Навчальний посібник / Т.М. Цыганкова, Т.Ф. Гордеева. – К., 2001.
52. Цыганков П.А. Теория международных отношений / П.А. Цыганков. – М., 2003.
53. Шепелєв М.А. Теорія міжнародних відносин / М.А. Шепелєв. – К., 2004.
54. Юрківський В.М. Країни світу / В.М. Юрківський. – К.: Либідь, 1999. – 368 с.
55. Яковец Ю. История цивилизаций / Ю. Яковец. – М., 1997.
56. Ясносокирский Ю.А. ОБСЕ: привилегии и иммунитеты / Ю.А. Ясносокирский // Московский журнал международного права. – 1999. – № 2.
57. Borisenko I.I., Yevtushenko L.I., Daineko V.V. English in International Documents and Diplomatic Correspondence / I.I. Borisenko, L.I. Yevtushenko, V.V. Daineko. – Kyiv, 1999.

Програма розглянута на засіданні фахової атестаційної комісії університету
(протокол № 1 від «04» березня 2016 року).

Програма розглянута та затверджена на засіданні приймальної комісії університету
(протокол № 7 від «14» березня 2016 року).

Відповідальний секретар
приймальної комісії

І.А.Олійник